

ΑΡΙΘΜΟΣ ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΕΩΣ 250/2005
ΤΟΥ ΝΟΜΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ
ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ

Συνεδρίαση της 6^{ης} Μαΐου 2005

Σύνθεση

Πρόεδρος : Κωνσταντίνος Ε. Μπακάλης.

Αντιπρόεδροι : Χρήστος Τσεκούρας, Γεώργιος Πουλάκος, Γρηγόριος Κρόμπας,
Ιωάννης Πράσιнос, Σπυρίδων Σκουτέρης.

Νομικοί Σύμβουλοι: Πασχάλης Κισσούδης, Δημήτριος Λάκκας, Ηλίας Παπαδόπουλος,
Αλέξανδρος Τζεφεράκος, Θεόδωρος Ρεντζεπέρης, Νικόλαος Κατσί-
μπας, Θεόδωρος Θεοφανόπουλος, Νικόλαος Μαυρίκας, Χρήστος
Θωμόπουλος, Χαρίκλεια Παλαιολόγου, Βλάσιος Ασημακόπουλος,
Δημήτριος Παπαγεωργόπουλος, Ευάγγελος Τριτάς, Σπυρίδων
Δελλαπόρτας, Φωκίων Γεωργακόπουλος, Δημήτριος Αναστασό-
πουλος, Βλάσιος Βούκαλης, Κωνσταντίνος Καποτάς, Θεόδωρος
Ηλιάκης, Βασίλειος Σουλιώτης, Ιωάννης Σακελλαρίου, Χριστόδου-
λος Μπότσιος, Ιωάννης Τρίαντος, Μιχαήλ Απέσσος, Πέτρος Τριαν-
ταφυλλίδης, Ηλίας Ψώνης, Αλέξανδρος Καραγιάννης, Ηλίας
Δροσογιάννης, Ιωάννα Καραγιαννοπούλου, Ανδρέας Χαρλαύτης,
Αντώνιος Κλαδιάς, Στέφανος Δέτσης.

Εισηγητής : Κων/νος Καποτάς, Νομικός Σύμβουλος του Κράτους.

Ερώτημα :

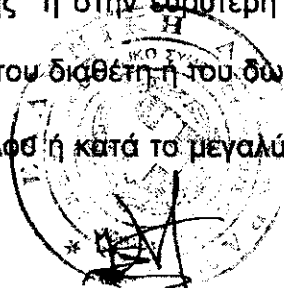
Αριθμ. Πρωτ. 3373/Α0011/15.11.2004 έγγραφο του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών / Γεν. Διευθύνσεως Δημ. Περιουσίας και Εθν. Κληροδοτημάτων / Διευθύνσεως 11^{ης} / Τμ. Α'.

Περίληψη ερωτήματος: Αν τα εκκλησιαστικά ιδρύματα, που συστήνονται από τις Ιερές Μητροπόλεις κατά τις διατάξεις του Καταστατικού Χάρτου της Εκκλησίας της Ελλάδος και του Κανονισμού περί «Οργανισμού Διοικήσεως των Εκκλησιαστικών Σωμάτων και Οργάνων», υπάγονται ή όχι στην εποπτεία και τον έλεγχο του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών, κατ' εφαρμογή των διατάξεων του Α.Ν. 2039/1939, δεδομένου ότι η σύστασή τους δεν εγκρίνεται με την έκδοση Προεδρικού Διατάγματος, ύστερα από εισήγηση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών και του αρμοδίου εκ του σκοπού Υπουργού, όπως ορίζεται στο άρθρο 98 του ως άνω Α.Ν. 2039/1939.

Επί του ανωτέρω ερωτήματος, το οποίο εισήχθη ενώπιον της Ολομελείας λόγω μείζονος σπουδαιότητας, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους εν Ολομελεία, γνωμοδότησε ως ακολούθως :

Ι. 1. Στο ισχύον Σύνταγμα 1975/1986/2001 και ειδικότερα στο άρθρο 109 αυτού ορίζονται τα εξής:

«1. Δεν επιτρέπεται η μεταβολή του περιεχομένου ή των όρων διαθήκης, κωδικέλλου ή δωρεάς, ως προς τις διατάξεις τους υπέρ του Δημοσίου ή υπέρ κοινωφελούς σκοπού. 2. Κατ' εξαίρεση επιτρέπεται η επωφελέστερη αξιοποίηση ή διάθεση, για τον ίδιο ή άλλο κοινωφελή σκοπόν, εκείνου που καταλείφθηκε ή δωρήθηκε, στην περιοχή που καθόρισε ο δωρητής ή ο διαθέτης ή στην ευρύτερή της περιφέρεια, όταν βεβαιωθεί με δικαστική απόφαση ότι η θέληση του διαθέτη ή του δωρητή δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί, για οποιονδήποτε λόγο, καθόλου ή κατά το μεγαλύτερο μέρος του

περιεχομένου της, καθώς και αν μπορεί να ικανοποιηθεί πληρέστερα με τη μεταβολή της εκμετάλλευσης, όπως ο νόμος ορίζει. 3. Νόμος ορίζει τα σχετικά με τη σύνταξη μητρώου κληροδοτημάτων γενικά και ανά περιφέρεια, την καταγραφή και ταξινόμηση των περιουσιακών τους στοιχείων, τη διοίκηση και διαχείριση του κάθε κληροδοτήματος σύμφωνα με τη βούληση του διαθέτη ή δωρητή και κάθε άλλο συναφές ζήτημα».

2. Στον Α.Ν. 2039/1939 «Περί τροποποιήσεως, συμπληρώσεως και κωδικοποιήσεως των Νόμων περί εκκαθαρίσεως και διοικήσεως των εις το Κράτος και υπέρ κοινωφελών σκοπών καταλειπομένων κληρονομιών, κληροδοσιών και δωρεών» (ΦΕΚ Α'155), ορίζονται, μεταξύ άλλων, και τα εξής :

« Άρθρο 1 : Έννοια κοινωφελούς σκοπού :

Κοινωφελής σκοπός κατά την έννοιαν του παρόντος είναι κατ' αντίθεσιν προς τον ιδιωτικόν πας κρατικός, θρησκευτικός, φιλανθρωπικός, έν γένει δ' επωφελής εις το κοινόν εν όλω ή εν μέρει σκοπός.

Άρθρο 2: Υποχρεώσεις Κράτους, Αρμοδιότης Υπουργείου Οικονομικών :

1. Η πιστή και επακριβής εκτέλεσις της βουλήσεως των διαθετών και δωρητών, δι' ής διατίθενται περιουσιακά στοιχεία διά κληρονομίας, κληροδοσίας ή δωρεάς υπέρ του Κράτους ή χάριν κοινωφελών σκοπών, αποτελεί υποχρέωσιν του Κράτους.

2. Αι διατάξεις του παρόντος Νόμου ισχύουσιν επικουρικώς, εφ' όσον τα υπ' αυτών προβλεπόμενα θέματα δεν ρυθμίζονται εν όλω ή εν μέρει υπό της συστατικής πράξεως, παρεκτός των δημοσίας τάξεως διατάξεων, αίτινες κατισχύουσιν εν πάση περιπτώσει των της διαθήκης αντιθέτων τυχόν διατάξεων.

3. Και εις άς περιπτώσεις δωρηταί ή διαθέται διά των συστατικών αυτών πράξεων απαγορεύουσι την υπό του Κράτους άσκησιν ελέγχου επί της έν γένει διαχειρίσεως και διοικήσεως των συνιστωμένων υπό τούτων ιδρυμάτων, υφίσταται πάντως το δικαίωμα του Κράτους, όπως ενεργή έλεγchon των ιδρυμάτων τούτων κατά τας κειμένας διατάξεις.

4.....

5. Το Υπουργείον των Οικονομικών μεριμνά διά την εκκαθάρισιν των εις το Κράτος καταλειπομένων κληρονομιών, κληροδοσιών και δωρεών και την κατά τας διατάξεις του παρόντος Νόμου εκτέλεσιν του δίδον καταλείπονται αυτά σκοπού, οσάκις ορίζεται τοιούτος. Το αυτό Υπουργείον ασκεί την εποπτείαν και τον έλεγχον επί της εκκαθαρίσεως και διαχειρίσεως των υπέρ κοινωφελών εν γένει σκοπών καταλειπομένων περιουσιών, κατά τας διατάξεις του παρόντος Νόμου και των συστατικών πράξεων.

Άρθρο 95 : Έννοια και σύστασις κοινωφελών ιδρυμάτων :

1. Περιουσία διατιθεμένη διά πράξεως εν ζωή ή διά διατάξεως τελευταίας βουλήσεως προς εκπλήρωσιν εις το διηνεκές ή εφ' ωρισμένην διάρκειαν χρόνου κοινωφελούς σκοπού εκ των εν άρθρω 1 του παρόντος, η εκτέλεσις του οποίου ανατίθεται διά συστατικής πράξεως εις φυσικά πρόσωπα (κληρονόμους, κληροδόχους ή εκτελεστάς) ή συνιστώμενα το πρώτον νομικά πρόσωπα ή υφιστάμενα τοιαύτα, οριζομένου όμως κατά την τελευταίαν περίπτωση ιδίου τρόπου διοικήσεως, συνιστά ίδρυμα διοικούμενον κατά τα εν τη συστατική πράξει οριζόμενα.
2. Επί δωρεών κινητών πραγμάτων υπέρ συνιστωμένων δι' αυτών ή υφισταμένων ιδρυμάτων εφαρμόζονται αι διατάξεις της παραγράφου 4 του άρθρου 6 του παρόντος Νόμου.

Άρθρο 96 : Περιουσία υπέρ υφισταμένων ιδρυμάτων :

Περιουσία διατιθεμένη κατά τα εν τω ανωτέρω άρθρω προς εκπλήρωσιν ειδικού κοινωφελούς σκοπού, η εκτέλεσις του οποίου ανατίθεται δια της συστατικής πράξεως εις υφιστάμενα ιδρύματα, σωματεία, πάσης φύσεως οργανισμούς τοπικής αυτοδιοικήσεως, νομικά πρόσωπα κ.λ.π., άνευ ειδικωτέρου καθορισμού τρόπου διοικήσεως, αποτελεί κεφάλαιον αυτοτελούς διαχειρίσεως, διακεκριμένης της λοιπής περιουσίας αυτών.

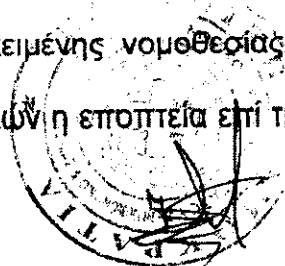
Διά Β. Διαταγμάτων εκδιδόμενων προτάσει του Υπουργού των Οικονομικών και του ως εκ του σκοπού αρμοδίου Υπουργού δύνανται να ορίζονται αι λεπτομέρειαι του τρόπου εκτελέσεως των σκοπών των περί ών η παρούσα παράγραφος περιουσιών.

2.....

Άρθρο 97 : Εποπτεία Υπουργείου Οικονομικών :

1. Περιουσίαι περί των τα άρθρ. 95 και 96 του παρόντος εκκαθαρίζονται κατά τα άρθρα 63 και επόμενα του παρόντος και υπάγονται εις την εποπτείαν του Υπουργείου των Οικονομικών. Εις την περίπτωσιν της παραγρ. 2 του άρθρου 96 η εποπτεία του Υπουργείου των Οικονομικών ασκείται μέχρι της εκκαθάρισεως της περιουσίας και παραδόσεως αυτής εις το ίδρυμα. Εάν η εκτέλεσις του κοινωφελούς σκοπού ανατίθεται εις Δήμους, Κοινότητας ή Συνδέσμους Κοινοτήτων η κατά τον παρόντα νόμον εποπτεία του Υπουργείου Οικονομικών επί της εκτελέσεως του σκοπού ασκείται από κοινού μετά του Υπουργείου Εσωτερικών ή του Υπουργείου Διοικήσεως Πρωτευούσης ως κατά σκοπόν αρμοδίων.
2. Κοινωφελή ιδρύματα συσταθέντα ή συνιστώμενα διά διατάξεων τελευταίας βουλήσεως ή άλλης εν ζωή ή αιτία θανάτου χαριστικής πράξεως υπό οιονδήποτε τύπον νομικού προσώπου λειτουργούντα, ανεξαρτήτως οιασδήποτε και παρ' οιοδήποτε μεταγενεστέρας προικοδοτήσεως αυτών υπάγονται εις την κατά τον παρόντα νόμον εποπτείαν του Υπουργείου Οικονομικών.
3. Διά διαταγμάτων, εκδιδομένων προτάσει του επί των Οικονομικών Υπουργού δύνανται να εξαιρώνται της κατά τον παρόντα νόμον εποπτείας του Υπουργείου των Οικονομικών, επί της διαχειρίσεως των, κοινωφελή ιδρύματα εκ των εν τη προηγουμένη παραγράφω αναφερομένων, εφ' όσον ταύτα κυρίως δεν συντηρούνται εκ των πόρων της κληρονομίας, κληροδοσίας ή δωρεάς, αλλά έχουσιν ιδίους πόρους εκ της λειτουργίας των ή επιχορηγούνται εν όλω ή εν μέρει παρά του Δημοσίου ή άλλου νομικού προσώπου ή οργανισμού. Το εξαιρούμενον της εποπτείας του Υπουργείου Οικονομικών κοινωφελές ίδρυμα υπάγεται εις την εποπτείαν του αρμοδίου ως εκ του σκοπού Υπουργείου ή του Νομάρχου συμφώνως προς τας διατάξεις της κειμένης νομοθεσίας. Εν πάση όμως περιπτώσει παραμένει εις το Υπουργείον Οικονομικών η εποπτεία επί της διατηρήσεως ή

επενδύσεως εις άλλα περιουσιακά στοιχεία της καταλειφθείσης διά συστατικών πράξεων εις τα περί των η παρούσα παράγραφος κοινωφελή ιδρύματα περιουσίας ως και επί της εκκαθάρισεως των κατά κληρονομίαν, κληροδοσίαν και δωρεάν καταλειπομένων άλλων περιουσιών και επί της διαχειρίσεως και διαθέσεως των προς εκτέλεσιν ειδικού κοινωφελούς σκοπού καταλειπομένων τοιούτων περιουσιών, ασκουμένη κατά τα διατάξεις του παρόντος νόμου.

‘ Άρθρο 98 : Καταστατικά κοινωφελών ιδρυμάτων :

1. Κοινωφελή ιδρύματα, περί των τα άρθρα 95 παρ. 1 και 97 παρ. 2, λειτουργούσιν επί τη βάσει καταστατικού ή οργανισμού, εφόσον η διαθήκη δεν περιέχει διατάξεις διοικήσεως του ιδρύματος ή αι υπάρχουσαι τοιαύται κρίνονται ατελείς, ότε και συμπληρούνται κατά τα κατωτέρω.

2. Ο οργανισμός ή το καταστατικόν προβλέπει περί της διοικήσεως, διαχειρίσεως, εκπροσωπήσεως του ιδρύματος, εκλογής των διοικητών, προσλήψεως και αντιμισθίας του απαιτήτου προσωπικού, τρόπου εκτελέσεως του σκοπού και περί πάσης άλλης λεπτομερείας, μη προβλεπομένης εν τη συστατική πράξει ή ατελώς ρυθμιζομένης δι’ αυτής, συντάσσεται υπό των διοικητών του ιδρύματος και εν αμελεία αυτών υπό του Υπουργείου Οικονομικών και εγκρίνεται διά Β.Δ. εκδιδομένου μετά γνωμοδότησιν του Σ.Ε.Κλ. προτάσει του Υπουργού των Οικονομικών, και του ως εκ του σκοπού αρμοδίου Υπουργού, δυναμένων να τροποποιώσι τας διατάξεις του καταστατικού ή οργανισμού ή να προσθέτωσι νέας τοιαύτας, τηρουμένων όμως των όρων της διαθήκης ή άλλης συστατικής πράξεως.

3. Διά του οργανισμού ή καταστατικού ιδρυμάτων, συσταθέντων εκ περιουσιών καταλειφθεισών εις το Δημόσιο προς εκτέλεσιν ειδικού κοινωφελούς σκοπού, δύναται να προβλέπηται ή είσπραξις των εσόδων των κατά τας διατάξεις του νόμου περί εισπράξεως δημοσίων εσόδων, εφαρμοζομένων και των περί προσθέτων τελών και τόκων υπερημερίας επί των χρεών προς το Δημόσιον διατάξεων του νόμου τούτου».

Στον Αστικό Κώδικα ορίζονται τα εξής :

Άρθρο 108. - Ίδρυμα. Αν με ιδρυτική πράξη μία περιουσία ορίστηκε για να εξυπηρετηθεί ορισμένος σκοπός, το ίδρυμα αποκτά προσωπικότητα με διάταγμα που εγκρίνει τη σύστασή του.

Άρθρο 109. – Ιδρυτική πράξη. Η ιδρυτική πράξη γίνεται είτε με δικαιοπραξία εν ζωή είτε με διάταξη τελευταίας βούλησης. Η δικαιοπραξία εν ζωή απαιτείται να γίνει με συμβολαιογραφικό έγγραφο.

Άρθρο 110. – Περιεχόμενο. Στην ιδρυτική πράξη πρέπει να καθορίζεται ο σκοπός του ιδρύματος, η περιουσία που αφιερώνεται και ο οργανισμός του.

Το διάταγμα που εγκρίνει το ίδρυμα μπορεί να ορίσει ή να συμπληρώσει ή να τροποποιήσει τον οργανισμό, με τον όρο ότι η θέληση του ιδρυτή θα παραμείνει σεβαστή. Η συμπλήρωση ή η τροποποίηση μπορεί να γίνει με τους ίδιους όρους και με μεταγενέστερο διάταγμα με την επιφύλαξη της διάταξης του άρθρου 119».

4. Στο Ν. 590/1977 «Περί του Καταστατικού Χάρτου της Εκκλησίας της Ελλάδος» (ΦΕΚ Α' 146) ορίζονται, μεταξύ άλλων, και τα εξής :

« Άρθρον 1. Γενικά διατάξεις:

1.....2.....3.....4... Κατά τας νομικές αυτών σχέσεις η Εκκλησία της Ελλάδος, αι Μητροπόλεις, αι ενορίες μετά των Ενοριακών αυτών Ναών, αι Μοναί, η Αποστολική Διακονία, ο ΟΔΕΠ, το ΤΑΚΕ, το Διορθόδοξον Κέντρον της Εκκλησίας της Ελλάδος, είναι Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου. Το Εκκλησιαστικόν Ορφανοτροφείον Βουλιαγμένης, ως και τα λοιπά Εκκλησιαστικά Καθιδρύματα της Αρχιεπισκοπής Αθηνών και των Μητροπόλεων, τα λειτουργούντα μέχρι της ισχύος του παρόντος και κεκτημένα νομικήν προσωπικότητα, είναι Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου, λειτουργούν δε επί τη βάσει των υφισταμένων μέχρι σήμερον οργανισμών αυτών, οίτινες δύνανται να συμπληρούνται και να τροποποιώνται εφ' εξής διά κανονιστικών αποφάσεων, εκδιδομένων υπό του οικείου Αρχιερέως, δι' ών θα ρυθμίζονται τα της διοικήσεως, διαχειρίσεως, ελέγχου και εν

γίνει λειτουργίας αυτών, ως και τα της υπηρεσιακής εν γένει καταστάσεως του προσωπικού αυτών.

5.....»

Άρθρον 29. Περί των αρμοδιοτήτων και των καθηκόντων των Αρχιερέων :

«1. Ο Αρχιεπίσκοπος Αθηνών υπό την ιδιότητα του ποιμαίνοντος την Αρχιεπισκοπήν Αθηνών, ως και έκαστος εν ενεργεία Μητροπολίτης, ως Εκκλησιαστική Αρχή της κληρωθείσης αυτώ Μητροπόλεως, ασκούν εντός της περιφέρειας της Μητροπόλεως των, την υπό των Ιερών Κανόνων, των εκκλησιαστικών διατάξεων και των νόμων εν γένει της Πολιτείας προβλεπομένην εξουσίαν.

2. Τα της οργανώσεως, της διοικήσεως και της εν γένει λειτουργίας των Μητροπόλεων ρυθμίζονται δι' αποφάσεων της Δ.Ι.Σ., δημοσιευομένων διά της Εφημερίδος της Κυβερνήσεως. Αποφάσεις ρυθμίζουσαι ειδικώς θέματα επί μέρους Μητροπόλεων εκδίδονται κατά τα ανωτέρω, τη προτάσει του οικείου Αρχιερέως.

Άρθρον 59. 1. Η διοίκσις και διαχείρισις των εν τη περιοχή της Εκκλησίας της Ελλάδος κειμένων Ιερών Προσκυνημάτων καθορίζεται, άτε τούτων έκπαλαι τεθειμένων, ανεξαρτήτως της μέχρι τούδε νομικής αυτών μορφής και καταστάσεως, εις την δημοσίαν λατρείαν, δι' αποφάσεων της Δ. Ι.Σ., εγκρινομένων υπό της Ι.Σ.Ι. και δημοσιευομένων διά της Εφημερίδος της Κυβερνήσεως.

2. Πρόεδροι των Εκκλησιαστικών Ιδρυμάτων, ως και των κατά την παράγραφον 1 του παρόντος Ιερών Προσκυνημάτων, είναι αυτοδικαίως οι οικείοι Μητροπολίται». (Το άρθρο τούτο περιλαμβάνεται στο ΙΘ' κεφάλαιο, άρθρα 51 έως 66, υπό τον τίτλο «Ειδικαί Διατάξεις»).

Μεταβατικά διατάξεις

Άρθρον 67. «Μέχρι της εκδόσεως των διά του παρόντος νόμου προβλεπομένων Προεδρικών Διαταγμάτων ή αποφάσεων της Ι.Σ.Ι ή της Δ.Ι.Σ. εξακολουθούν εφαρμοζόμεναι αι μέχρι τούδε κείμεναι διατάξεις, εφ' όσον δεν αντίκεινται εις τας διατάξεις

του παρόντος. Διά της παρούσης δεν κυρούνται Κανονιστικά αποφάσεις της Ι.Σ.Ι ή της Δ.Ι.Σ. εκδοθείσαι άνευ εγκύρου νομοθετικής εξουσιοδότησεως ή καθ' υπέρβασιν ταύτης».

5. Τέλος, στον βάσει του άρθρου 67 του προαναφερθέντος Α.Ν. 590/1977 ισχύσαντα Κανονισμό από 30.4.1969 «Περί Οργανισμού Διοικήσεως των Εκκλησιαστικών Σωμάτων και Οργάνων» (ΦΕΚ Α'185) και ειδικότερα στο άρθρο 20 παραγρ. 2 αυτού, ορίζεται ότι : «2. Ο Μητροπολίτης, ειδικώτερον εν τε τη έδρα και τη περιφέρειά αυτού, τελεί τα ιερά Μυστήρια, κηρύττει τον Θ. Λόγον, καθιεροί τους Ιερούς Ναούς, εποπτεύει την ακριβή τέλεσιν πάσης Ιεροτελεστίας και την κατά τας τυπικάς διατάξεις εύκοσμον διεξαγωγήν των ιερών Ακολουθιών, μεριμνά περί της ευπρεπούς διακοσμήσεως των ιερών Ναών, η εις τους οποίους εισαγωγή και τοποθέτησις ιερών Εικόνων και η εν γένει αγιογράφησις αυτών πρέπει απαραιτήτως να τυγχάνη της προτέρας εγκρίσεως αυτού. Μεριμνά ωσαύτως περί των ιερών αμφίων, ως και περί πάντων εν γένει των εις την θείαν Λατρείαν αναγομένων, προτείνει την ίδρυσιν, ανασύστασιν η συγχώνευσιν Μονής προς την Διάρκή Ιεράν Σύνοδον, ής η σχετική απόφασις δέον όπως εγκρίνηται διά Βασιλικού Διατάγματος. Ωσαύτως έχει πάσαν αρμοδιότητα προς σύστασιν και διοίκησιν των εκκλησιαστικών Φιλανθρωπικών Ιδρυμάτων, εκδιδούς προς τούτο Ιδρυτικήν Πράξιν και Κανονισμόν, δημοσιευόμενα διά της Δ.Ι.Σ. εις τα Δελτίον «Εκκλησία» και την Εφημερίδα της Κυβερνήσεως».

II. Από τις προπαπαρατεθείσες διατάξεις, ερμηνευόμενες αυτοτελώς και σε συνδυασμό μεταξύ τους, σύμφωνα με το γράμμα, το πνεύμα και τον σκοπό τους, συνάγονται οι ακόλουθες παραδοχές, οι οποίες είναι κρίσιμες και χρήσιμες για την αντιμετώπιση του τιθεμένου ερωτήματος :

1. Κατά την έννοια της διατάξεως του άρθρου 109 του Συντάγματος, η συνταγματική προστασία και κατοχύρωση της θελήσεως των διαθετών και δωρητών εκτείνεται αφ' ενός μεν στον οριζόμενο με τη διαθήκη ή τη δωρεά σκοπό, αφ' ετέρου δε και στον τρόπο διαχειρίσεως της περιουσίας που έχει διατεθεί ή δωρηθεί, διότι οι ορισμοί αυτοί, μαζί με το σκοπό, αποτελούν ουσιώδες μέρος του περιεχομένου των όρων της διαθήκης ή

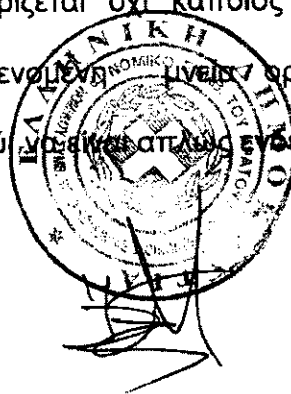

δωρεάς (βλ. ΑΠ.Ολομ. 8/1994, ΣτΕ 1354/2000, 1324/1982, 112/1983), καθώς και διοικήσεως του τυχόν συνιστωμένου ιδρύματος, ούτως ώστε να αποκλείονται επεμβάσεις εκ μέρους του κράτους, οι οποίες μεταβάλλουν το σκοπό ή τον τρόπο εκπληρώσεως του σκοπού, όπως αυτοί ορίσθηκαν από τους διαθέτες ή τους δωρητές (βλ. ΣτΕ 3636/1999, 1718/1990, 508/1987, 400/1986, 1689/1962 κ.α.)

Περαιτέρω, όπως γίνεται παγίως δεκτό (βλ., μεταξύ άλλων, ΑΠ 8/1994), ο κατ' άρθρο 2 του ΑΝ 2039/1939 έλεγχος και εποπτεία του Υπουργού Οικονομικών επί των υπέρ κοινωφελών σκοπών καταλιπομένων περιουσιών, περιορίζεται στην τήρηση των διατάξεων του νόμου και της συστατικής πράξεως και δεν μπορεί να είναι ουσιαστικός. Οι διατάξεις, βεβαίως, του ΑΝ 2039/1939 ισχύουν επικουρικώς, εφόσον τα υπ' αυτών προβλεπόμενα θέματα δεν ρυθμίζονται από τη συστατική πράξη, εκτός από τις δημοσίας τάξεως διατάξεις, οι οποίες, σε κάθε περίπτωση, υπερισχύουν των τυχόν αντιθέτων διατάξεων της ιδρυτικής πράξεως (ΑΠ 1542/1998).

2. Το κριτήριο χαρακτηρισμού ενός σκοπού ως κοινωφελούς, κατά την έννοια του άρθρου 1 του ΑΝ 2039/1939, πρέπει να αναζητηθεί κυρίως στον αν ο σκοπός αυτός εξυπηρετεί, σε κάποια συγκεκριμένη περίπτωση, όχι ορισμένο κύκλο προσώπων, αλλά το κοινό γενικά, δηλαδή αποβλέπει στην εξυπηρέτηση γενικότερης ανάγκης, πράγμα το οποίο συμβαίνει όταν με την εκπλήρωση του σκοπού παρέχεται ωφελιμότητα, η οποία θεραπεύει ή εξυπηρετεί τις ανάγκες ευρύτερης ομάδας ατόμων, σε τρόπο ώστε η εκπλήρωση του σκοπού να ενδιαφέρει κατ' εξοχήν αυτό τούτο το κοινωνικό σύνολο.

Η ανωτέρω διδομένη έννοια συνεπικουρείται και από τη γενικότητα της διατυπώσεως της διατάξεως του άρθρου 1 ΑΝ 2039/1939 ως προς το είδος του σκοπού, δηλ. της δι' αυτού παρεχομένης εις το κοινό ωφελείας, η οποία συνάγεται εκ του ότι ρητώς ως κοινωφελής σκοπός χαρακτηρίζεται όχι κάποιος ορισμένος αλλά «πας» τοιούτος, ώστε ή στο άρθρο αυτό γενόμενα ή γενόμενων ορισμένων σκοπών, δηλ. φιλανθρωπικού, κρατικού και θρησκευτικού, να είναι απλώς ενδεικτική.

Εκ των ανωτέρω παρέπεται ότι η έννοια του κοινωφελούς σκοπού είναι ευρυτάτη, ήτοι περιλαμβάνει κάθε άλλο σκοπό πλην του καθαρώς ιδιωτικού.

Ειδικότερα, όσον αφορά στην έννοια του φιλανθρωπικού σκοπού, πρέπει ως τοιούτος να θεωρηθεί, υπό την γενική έννοια, κάθε σκοπός που θάλπει ή εξυπηρετεί την ανθρώπινη ατυχία και αντιμετωπίζει τις βιοτικές περιπέτειες, όπως η ίδρυση και οικονομική ενίσχυση νοσοκομείων, βρεφοκομείων, γηροκομείων, ασύλων ανιάτων, η προίκιση ορφανών ή απόρων και γενικά κάθε σκοπός, στον οποίο προέχει η κοινωνική αλληλεγγύη (περί όλων των ανωτέρω βλ. αναλυτικά εις Π. Θεοδωρόπουλο: «Το Δίκαιον των Εθνικών Κληροδοτημάτων, Γενικό Μέρος», σελ. 95 επ., Χρ. Πράτσια: εις Θέμιδα ΝΒ' σελ.15, Μαριδάκη – Πράτσια : «Γενικαί Αρχαί» έκδοση Β' Τόμος Ι' παραγρ. 80, 84 και 90). Ο Άρειος Πάγος έχει αποφανθεί σχετικώς, ότι «με τον όρο φιλανθρωπικός σκοπός νοείται κάθε φιλόλληλη συμπαράσταση, με την οποία καλύπτονται βασικές βιοτικές ανάγκες ατόμων, τα οποία δεν έχουν τη δυνατότητα να τις αντιμετωπίσουν με δικά τους μέσα» (βλ. ΑΠ Ολομ. 1/ 1999 Αρχ. Ν. 1999, σελ. 350, Δ/νη 1999 σελ. 270, ΝοΒ 1999 σελ. 1111).

3. Από τις διατάξεις των άρθρων 108,109 επ. Α.Κ., και 95, 98 του Α.Ν. 2039/1939 προκύπτει ότι με διαθήκη ή δωρεά, με τις οποίες αφιερούνται περιουσία υπέρ κοινωφελούς σκοπού, συνιστάται κοινωφελές ίδρυμα, που είναι νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου και αποκτά νομική προσωπικότητα από την έκδοση παρά της διοικήσεως σχετικού εγκριτικού διατάγματος. Η εν ζωή δικαιοπραξία απαιτείται να γίνει με συμβολαιογραφικό έγγραφο, και σ' αυτή πρέπει να καθορίζεται ο σκοπός του ιδρύματος, η αφιερουμένη περιουσία και ο οργανισμός αυτού. Περαιτέρω, κατά την έννοια των αυτών διατάξεων, και ιδίως των άρθρων 110 ΑΚ και 98 Α.Ν. 2039/1939, η Διοίκηση δύναται με το εγκριτικό διάταγμα του παρά του ιδρυτού συσταθέντος ιδρύματος και του καταρτισθέντος οργανισμού αυτού, ή και διά μεταγενεστέρου διατάγματος, να συμπληρώσει τον οργανισμό αυτό, προς κάλυψη ενδεχομένων κενών ή χάριν της πληρότητας της ρυθμίσεως και να τροποποιήσει τούτον, ως προς επουσιώδεις διατάξεις

του, χάριν της αρτιότερης διατυπώσεως αυτών, τηρουμένης, πάντως, απολύτως της βουλήσεως του Ιδρυτού ως προς τον σκοπό του Ιδρύματος και τον τρόπο διοικήσεως τούτου και διαχειρίσεως της περιουσίας του (βλ. ΣτΕ 4160/1998, 1871/1993).

4. Εξ' άλλου, από την διάταξη του άρθρου 1 παραγρ. 4 του Ν. 590/1977 «Περί Καταστατικού Χάρτου της Εκκλησίας της Ελλάδος», σαφώς προκύπτει ότι τα Εκκλησιαστικά Καθιδρύματα της Αρχιεπισκοπής Αθηνών και των Μητροπόλεων, που λειτουργούν μέχρι της ενάρξεως ισχύος αυτού (31.5.1977, ημερομηνία δημοσιεύσεως του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως) και έχουν νομική προσωπικότητα, είναι Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου και λειτουργούν με βάση τους μέχρι τότε οργανισμούς τους, οι οποίοι είναι δυνατό να συμπληρώνονται και να τροποποιούνται εφεξής με κανονιστικές αποφάσεις, που εκδίδονται από τον οικείο Αρχιερέα, διά των οποίων θα ρυθμίζονται τα θέματα διοικήσεως, διαχειρίσεως, ελέγχου και εν γένει λειτουργίας αυτών, όπως και τα θέματα της υπηρεσιακής εν γένει καταστάσεως του προσωπικού αυτών.

Περαιτέρω, μετά την έναρξη ισχύος του ως άνω Καταστατικού Χάρτη της Εκκλησίας της Ελλάδος, τα εκκλησιαστικά Ιδρύματα των διαφόρων Μητροπόλεων συνιστώνται κατ' επίκληση των προπαρατεθέντων άρθρων 29 παραγρ. 2 και 59 παρ. 2 του Καταστατικού Χάρτη, δηλαδή με απόφαση της Διαρκούς Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος, μετά από πρόταση του οικείου Αρχιερέως, η οποία δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, σύμφωνα, άλλωστε, και με το άρθρο 20 παρ. 2 του από 30.4.1969 Κανονισμού, ο οποίος φαίνεται να εφαρμόζεται και σήμερα, κατ' άρθρο 67 του Ν. 590/1977, αφού δεν προκύπτει αν έχει εκδοθεί νεότερος Κανονισμός.

Τα Εκκλησιαστικά αυτά Ιδρύματα είναι φανερό ότι είναι κοινωφελή Ιδρύματα, κατά την έννοια του ως άνω άρθρου 1 του ΑΝ 2039/1939, αφού, από την πράξη συστάσεώς τους και τον Κανονισμό λειτουργίας τους, σαφώς προκύπτει ότι ο σκοπός τους είναι φιλανθρωπικός (ενδεικτικώς αναφέρεται η περίθαλψη, φροντίδα και προστασία απόρων, ηλικιωμένων κ.λ.π., βλ. σχετικά Καταστατικά τριών Ιδρυμάτων).

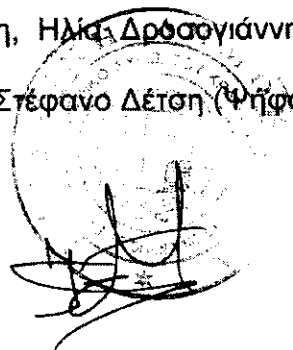

Ο προβληματισμός ως προς την έννοια των διατάξεων που προμνημονεύονται και το δεδομένο ότι «μέχρι σήμερα ο Υπουργός Οικονομικών δεν εποπτεύει τα Εκκλησιαστικά Ιδρύματα, αλλά μόνο τις τυχόν κοινωφελείς περιουσίες που έχουν καταλειφθεί σ' αυτά για την εκπλήρωση ειδικού κοινωφελούς σκοπού, διαφόρου των σκοπών τους, θεωρώντας ότι αυτά ως εκ του τρόπου συστάσεώς τους, δεν υπάγονται στον Α.Ν. 2039/1939» ενώ, παρά ταύτα, από συγκεκριμένη Μητρόπολη (την Ιερά Μητρόπολη Ν. Ιωνίας και Φιλαδελφείας), έχουν υποβληθεί Προϋπολογισμοί, Απολογισμοί, και Ισολογισμοί δύο εκκλησιαστικών Ιδρυμάτων της, οδήγησε την αρμοδία υπηρεσία στην υποβολή του ερευνωμένου ερωτήματος, το οποίο εντοπίζεται στο: «Εάν τα Εκκλησιαστικά Ιδρύματα που συστήνονται από τις Ιερές Μητροπόλεις κατά τις διατάξεις του Καταστατικού Χάρτη της Εκκλησίας της Ελλάδος και τον Κανονισμό περί Οργανισμού Διοικήσεως των Εκκλησιαστικών Σωματείων και Οργάνων, υπάγονται ή όχι στην εποπτεία και τον έλεγχο του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών, σύμφωνα με τις διατάξεις του Α.Ν. 2039/1939, δεδομένου ότι η σύστασή τους δεν εγκρίνεται με την έκδοση Προεδρικού Διατάγματος, ύστερα από εισήγηση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών και του αρμοδίου εκ του σκοπού Υπουργού, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 98 του εν λόγω Α.ν. Νόμου».

IV. Κατά την ενώπιον της Ολομελείας συζήτηση επί του ερωτήματος διατυπώθηκαν δύο γνώμες :

Α' Γνώμη της Πλειοψηφίας, η οποία απαρτίσθηκε από τους Αντιπροέδρους Γεώργιο Πουλάκο, Γρηγόριο Κρόμπα, Ιωάννη Πράσινο και τους Νομικούς Συμβούλους Ηλία Παπαδόπουλο, Αλέξανδρο Τζεφεράκο, Νικόλαο Κατσίμπα, Νικόλαο Μαυρίκα, Σπυρίδωνα Δελλαπόρτα, Δημήτριο Αναστασόπουλο, Βλάσιο Βούκαλη, Θεόδωρο Ηλιάκη, Βασίλειο Σουλιώτη, Ιωάννη Σακελλαρίου, Χριστόδουλο Μπότσιο, Ιωάννη Τρίαντο, Μιχαήλ Απέσσο, Ηλία Ψώνη, Αλέξανδρο Καραγιάννη, Ηλία Δρόσσιαννη, Ιωάννα Καραγιαννοπούλου, Ανδρέα Χαρλαύτη, Αντώνιο Κλαδιά, Στέφανο Δέτση (Ψήφοι είκοσι τρεις - 23) :

Από το συνδυασμό των άρθρων 95 παραγρ. 1, 97 παραγρ. 2 και 98 του Α.Ν. 2039/1939 συνάγεται ότι στην εποπτεία του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών υπάγονται μόνο τα κοινωφελή ιδρύματα, τα οποία συνιστώνται κατ' άρθρα 105 επ. ΑΚ και 98 ΑΝ 2039/1939. Πράγματι, από τη ρητή διατύπωση του άρθρου 98 ΑΚ προκύπτει ότι τα κοινωφελή ιδρύματα του νόμου αυτού, τα οποία προβλέπονται στο άρθρο 95 παραγρ. 1 και 97 παραγρ. 2, λειτουργούν με βάση καταστατικό ή οργανισμό, ο οποίος εγκρίνεται με Προεδρικό Διάταγμα, που εκδίδεται μετά από Γνωμοδότηση του Συμβουλίου Εθνικών Κληροδοτημάτων, με πρόταση των Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών και του εκ του σκοπού αρμοδίου Υπουργού.

Συνεπώς, ίδρυμα κοινωφελές (στην έννοια του οποίου περιλαμβάνεται, κατά τα προλεχθέντα, και αυτό που επιδιώκει θρησκευτικούς σκοπούς), το οποίο συνιστάται με βάση άλλες διατάξεις και μάλιστα τα άρθρα 29 παραγρ. 2 και 59 παραγρ. 2 του Ν. 590/1977 «Περί Καταστατικού Χάρτου της Εκκλησίας της Ελλάδος», δηλ. όχι με την έκδοση, κατά τα αμέσως ανωτέρω, Πρ. Δ/τος, αλλά με απόφαση της Ιεράς Συνόδου της Ιεραρχίας της Εκκλησίας της Ελλάδος, μετά από πρόταση του οικείου Μητροπολίτη, η οποία δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, δεν υπάγεται στην κατ' άρθρο 97 παραγρ. 2 του ΑΝ 2039/1939 εποπτεία του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών, καθόσον σ' αυτή υπάγονται, κατά τα προλεχθέντα, μόνον τα ιδρύματα, των οποίων η σύσταση και ο οργανισμός τους έχουν εγκριθεί με Πρ. Διάταγμα, που εκδίδεται κατ' άρθρο 98, με πρόταση των Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών και του εκ του σκοπού αρμοδίου Υπουργού.

Άλλωστε, από τη γραμματική διατύπωση του άρθρου 97 παραγρ. 2 ΑΝ 2039/1939 συνάγεται ότι στην εποπτεία του Υπουργού Οικονομικών υπάγονται τα κοινωφελή ιδρύματα, τα οποία συνιστώνται με διάταξη τελευταίας βουλήσεως «ή άλλης εν ζωή ή αιτία θανάτου χαριστικής πράξεως», πράγμα το οποίο δεν συμβαίνει εν προκειμένω, αφού η σύσταση των ιδρυμάτων αυτών δεν γίνεται με χαριστική πράξη εν ζωή, αλλά με απόφαση της Ιεράς Συνόδου της Ιεραρχίας της Ελλάδος.

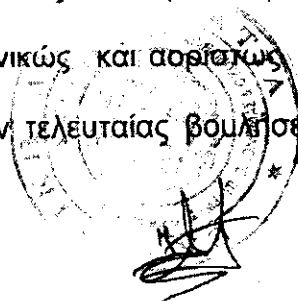
Περαιτέρω, τα καταστατικά και οι οργανισμοί των τοιούτων Εκκλησιαστικών Ιδρυμάτων περιέχουν λεπτομερή ρύθμιση για τη διοίκηση, λειτουργία τους κ.λ.π., σε κάθε δε περίπτωση η τυχόν συμπλήρωση και τροποποίηση αυτών γίνεται, κατ' άρθρο 1 παραγρ. 4 του Ν. 590/1977 (Καταστατικού Χάρτου της Εκκλησίας της Ελλάδος), μόνο με κανονιστικές αποφάσεις του οικείου Αρχιερέως, χωρίς να υπάρχει δυνατότητα παρεμβάσεως του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών κατά τη διαδικασία του άρθρου 98 παραγρ. 2, το οποίο εν προκειμένω δεν έχει εφαρμογή.

Δεν πρέπει επιπλέον να παροραθεί ότι από την διατύπωση της παράγρ. 4 του άρθρου 1 του Ν. 590/1977, από την οποία προκύπτει ότι ως Ν.Π.Ι.Δ. χαρακτηρίζονται «τα λειτουργούντα μέχρι της ισχύος του παρόντος και κκτημένα νομική προσωπικότητα», συνάγεται ότι τα μετέπειτα συνιστώμενα εκκλησιαστικά ιδρύματα στερούνται νομικής προσωπικότητας.

Β' Γνώμη της Μειοψηφίας, η οποία απαρτίσθηκε από τον Πρόεδρο του Σώματος Κωνσταντίνο Μπακάλη, τους Αντιπροέδρους Χρήστο Τσεκούρα, Σπυρίδωνα Σκουτέρη και τους Νομικούς Συμβούλους Πασχάλη Κισσούδη, Δημήτριο Λάκκα, Θεόδωρο Ρεντζεπέρη, Θεόδωρο Θεοφανόπουλο, Χρήστο Θωμόπουλο, Χαρίκλεια Παλαιολόγου, Βλάσση Ασημακόπουλο, Δημήτριο Παπαγεωργόπουλο, Ευάγγελο Τριτά, Φωκίωνα Γεωργακόπουλο, Κων/νο Καποτά, Πέτρο Τριανταφυλλίδη, (Ψήφοι δεκαπέντε - 15) :

Από το συνδυασμό των προπαρατεθεισών διατάξεων του άρθρου 109 του Συντάγματος και του Α.Ν. 2039/1939, ιδίως του άρθρου 97 παραγρ. 2, οι οποίες αναφέρονται σε «κοινωφελή ιδρύματα» απλώς και όχι ειδικώς και μόνο σε κοινωφελή ιδρύματα υπό την έννοια των άρθρων 105 επ. του Αστικού Κώδικα, συνάγεται ότι ο Α.Ν. 2039/1939 έχει εφαρμογή σε κάθε περίπτωση χαριστικής διαθέσεως περιουσίας, είτε με πράξη εν ζωή (δωρεά) είτε με διάταξη τελευταίας βουλήσεως (διαθήκη).

Η ερμηνεία αυτή: α) Προκύπτει εκ του γράμματος του νόμου, δηλ. του άρθρου 97 παραγρ. 2 ΑΝ 2039/1939, το οποίο αναφέρεται γενικώς και αορίστως σε «κοινωφελή ιδρύματα συσταθέντα ή συνιστώμενα διά διατάξεων τελευταίας βουλήσεως ή άλλης εν

ζωή ή αιτία θανάτου χαριστικής πράξεως, υπό οιονδήποτε τύπον νομικού προσώπου λειτουργούντα, ανεξαρτήτως οιασδήποτε και παρ' οιασδήποτε μεταγενεστέρας προικοδοτήσεως αυτών», χωρίς δηλ. να προσδιορίζεται ειδικότερα ο τρόπος συστάσεώς τους (με Προεδρικό Δ/γμα, κατ' άρθρα 105 επ. Α.Κ. και 98 ΑΝ 2039/1939 ή κατ' άλλες διατάξεις, όπως οι προαναφερθείσες του Καταστατικού Χάρτη της Εκκλησίας της Ελλάδος) και β) Συμπορεύεται και συνάδει με τη βούληση του νομοθέτη, όπως αυτή συνάγεται εκ του συνόλου των σχετικών διατάξεων του ΑΝ 2039/1939, οι οποίες αποβλέπουν στη διασφάλιση της πιστής εκπληρώσεως της θελήσεως των διαθετόντων περιουσιακά στοιχεία για κοινωφελείς (και ειδικότερα φιλανθρωπικούς) σκοπούς, την οποία -αναμφιβόλως- εξασφαλίζει η εποπτεία του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών (πρβλ. σχετικώς Ν.Σ.Κ. 1087/1970).

Το γεγονός, ότι κατά τη σύσταση του Εκκλησιαστικού Ιδρύματος, συνήθως, ο οικείος Μητροπολίτης δεν διαθέτει συγχρόνως και περιουσία προς εκπλήρωση του φιλανθρωπικού σκοπού, δεν διαφοροποιεί τα ανωτέρω, καθόσον η διάθεση περιουσίας κατά τη σύσταση, είναι απαραίτητη μόνο για τα συνιστώμενα κατά τα άρθρα 105 επ. Αστικού Κώδικα Ιδρύματα, ενώ κάτι τέτοιο δεν φαίνεται να είναι αναγκαίο για τα εκκλησιαστικά ιδρύματα, τα οποία συνιστώνται όχι κατά τον Α.Κ. αλλά κατά τα άρθρα 29 παραγρ. 2 και 59 παραγρ. 2 του Ν. 590/1977 (Κ.Χ.Ε.Ε.), ήτοι με απόφαση της Διαρκούς Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος.

Ο με απόφαση της Διαρκούς Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος θεσπιζόμενος Κανονισμός οργανώσεως, διοικήσεως, διαχειρίσεως και λειτουργίας του Ιδρύματος περιέχει και διατάξεις περί των «πόρων» του Ιδρύματος, οι οποίοι είναι συνήθως οι επιχορηγήσεις του Γενικού Φιλοπτώχου Ταμείου της Ιεράς Μητροπόλεως και του Ενοριακού Φιλοπτώχου ταμείου (δηλ. του Ιερού Ναού), το προϊόν δίσκων ή διαφόρων εκδηλώσεων ή εράνων, οι επιχορηγήσεις του Δημοσίου ή των Δήμων, διάφορες δωρεές, κληρονομίες και κληροδοσίες φυσικών ή νομικών προσώπων κ.λ.π. Υπάρχει, ως εκ τούτου, εν προκειμένω βεβαία διάθεση περιουσιακών στοιχείων εκ

χαριστικής αιτίας για κοινωφελείς σκοπούς (φιλανθρωπικούς), όχι μεν κατά την σύσταση του Ιδρύματος, αλλά μεταγενεστέρως και μάλιστα στο άμεσο μέλλον, καθόσον τούτο είναι αναγκαίο για τη λειτουργία και την εξυπηρέτηση των σκοπών του ιδρύματος.

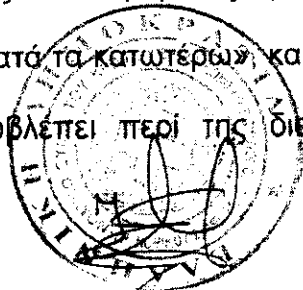
Άλλωστε, και στο προρρηθέν άρθρο 97 παραγρ. 2 του ΑΝ 2039/1939 ρητά ορίζεται ότι τα κοινωφελή ιδρύματα «ανεξαρτήτως οιασδήποτε και παρ' οιοδήποτε μεταγενεστέρας προικοδοτήσεως αυτών υπάγονται εις την, κατά τον παρόντα νόμον, εποπτεϊάν του Υπουργείου Οικονομικών».

Σημειωτέον ότι δεν δύναται να συναχθεί ασφαλές περί του αντιθέτου επιχείρημα εκ της διατάξεως του άρθρου 98 του Α.Ν. 2039/1939, κατά το οποίο τα κοινωφελή ιδρύματα των άρθρων 95 παραγρ. 1 και 97 παραγρ. 2 λειτουργούν με βάση καταστατικό ή οργανισμό, που προβλέπει περί της διοικήσεως, διαχειρίσεως, εκπροσωπήσεως, εκλογής διοικητών κ.λ.π. και εγκρίνεται με Προεδρικό Διάταγμα, το οποίο εκδίδεται μετά γνωμοδότηση του Συμβουλίου Εθνικών Κληροδοτημάτων, με πρόταση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών και του, ως εκ του σκοπού, αρμοδίου Υπουργού.

Και εκ του τίτλου των παραπάνω άρθρων, εξάλλου, συνάγεται ότι το μεν άρθρο 97 αφορά στην επί των Κοινωφελών Ιδρυμάτων «Εποπτεία (του) Υπουργείου Οικονομικών», ενώ το άρθρο 98 αναφέρεται στα «Καταστατικά κοινωφελών Ιδρυμάτων» και αφορά στον τρόπο λειτουργίας τούτων.

Συνεπώς, το άρθρο 98 του Α.Ν. 2039/1939 ρυθμίζει θέμα διάφορο της εποπτείας, η οποία ρυθμίζεται από το αμέσως προηγούμενο άρθρο 97 παραγρ. 2, και η αναφορά σ' αυτό των Ιδρυμάτων «περί των άρθρων 95 παραγρ. 1 και 97 παραγρ. 2» γίνεται μόνο ως προς την λειτουργία τους και όχι ως προς τον τρόπο συστάσεώς τους.

Τούτο προκύπτει αβιάστως από τη γραμματική διατύπωση της παραγρ. 1 του άρθρου αυτού 98 : «...λειτουργούσι επί της βάσει καταστατικού ή Οργανισμού, εφόσον η διαθήκη δεν περιέχει διατάξεις διοικήσεως του ιδρύματος ή αι υπάρχουσai τοιαύται κρίνονται ατελείς, ότε και συμπληρούνται κατότα κατωτέρω», και περαιτέρω (παραγρ. 2) «Ο Οργανισμός ή το καταστατικό προβλέπει περί της διοικήσεως, διαχειρίσεως,

εκπροσωπήσεως..... συντάσσεται υπό των διοικήτων του Ιδρύματος και εν αμελεία αυτών υπό του Υπουργείου Οικονομικών, και εγκρίνεται δια Β.Δ. εκδιδομένου μετά γνωμοδότησιν του Σ.Ε.Κ.λ. προτάσει του Υπουργού των Οικονομικών.....».

Τούτων παρέπεται ότι η στο άρθρο 98 παραγρ. 1 του ΑΝ 2039/1939 αναφορά στα κοινωφελή ιδρύματα, «περί των τα άρθρα 95 παραγρ. 1 και 97 παραγρ. 2» δεν έχει την έννοια ότι η εποπτεία του Υπουργού Οικονομικών περιορίζεται μόνο στα κοινωφελή ιδρύματα, τα οποία λειτουργούν με βάση καταστατικό ή οργανισμό που προέκυψε κατά τη διαδικασία του άρθρου 98, καθόσον η εκ του άρθρου 97 παραγρ. 2 εποπτεία συνδέεται με τη σύσταση του ιδρύματος και, συνεπώς, ασκείται επί όλων των κοινωφελών ιδρυμάτων, ανεξαρτήτως του τρόπου συστάσεως και λειτουργίας τους. Και κατ' ακολουθία, κατά την μειοψηφήσασα αυτή γνώμη, τα αναφερόμενα στο ερώτημα εκκλησιαστικά ~~ιδρύματα~~ ιδρύματα υπάγονται στην εποπτεία του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών.

V. Με βάση τα προαναλυθέντα, κατά την πλειοψηφήσασα γνώμη της Ολομελείας του Ν.Σ.Κ. στο υποβληθέν ερώτημα προσήκει η απάντηση ότι τα εκκλησιαστικά ιδρύματα, τα οποία συστήνονται κατά τις διατάξεις του Ν. 590/1977 «περί του Καταστατικού Χάρτου της Εκκλησίας της Ελλάδος», δεν υπάγονται στην εποπτεία του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών, κατ' εφαρμογή των διατάξεων του Α.Ν. 2039/1939.—

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

Αθήνα, 17 Μαΐου 2005

Ο Πρόεδρος

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Ε. ΜΠΑΚΑΛΗΣ

Πρόεδρος του Ν.Σ.Κ.

Ο Εισηγητής

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΟΤΑΣ

Νομικός Σύμβουλος του Κράτους

